

על המערב להפעיל לחץ על קטר בעניין בני הערובה

19.10.2023 | נועה לזימי | written by

תקציר:

בשנים האחרונות יחסי המערב וקטר נמצאים בסימן התחזקות. קטר מוגדרת על ידי ארה"ב כבעלת ברית מרכזית שאינה חברה בנאט"ו ונהנית גם מקשרים קרובים עם מדינות אירופה, ביחוד עם גרמניה, בריטניה ואיטליה, זאת הודות לגידול בשותפויות סחר ולשיתוף פעולה ביטחוני (עם וושינגטון).

קטר היא גם אחת מנותני החסות העיקריים של ארגון הטרור חמאס. על פי הערכות, בעשור האחרון העבירה קטר למעלה ממיליארד וחצי דולר לרצועה. דווח כי כ-80% מכספי הסיוע שקטר מעניקה לעזה מועבר בפועל לפקידי חמאס. קטר מארחת בתחומה מטה של החמאס ואת בכירי הארגון, כולל אלו שהיו מעורבים בהעברת עשרות מיליונים לזרוע הצבאית שלו.

חרף הבעייתיות הכרוכה בכך, ישראל אפשרה את העברת הכסף הקטרי לרצועה במטרה לדחות את סבבי הלחימה עם חמאס ככל הניתן. לאורך שנים, התוצאה שהתקבלה היא התעצמות הדרגתית של חמאס בחסות קטר (ומדינות נוספות כגון איראן), כשבמקביל צברה קטר מנופי השפעה לא מבוטלים על הארגון.

יחסי קטר והמערב:

מאז מלחמת המפרץ, יחסיה של קטר עם ארה"ב עלו מדרגה הן בהיבט הכלכלי והן בהיבט הביטחוני. ארה"ב היא אחת משותפות הסחר החשובות ביותר של קטר, עם נתח של כ-15% מכלל הסחורות המיובאות לקטר. [1] כמו כן, קטר וארה"ב הן בעלות ברית ברמה האסטרטגית. הבסיס האמריקני הגדול במזה"ת ממוקם בקטר, והיא מארחת את המפקדה האזורית של פיקוד המרכז האמריקאי. בזכות סיועה לפינוי הכוחות האמריקאים מאפגניסטן ומיצובה כגורם מתווך בין ארה"ב לאיראן, קטר אף זכתה בהגדרה של בעלת ברית מרכזית של וושינגטון מקרב המדינות שאינן חברות בנאט"ו ([2]. major Non-NATO Ally) ביקורו של האמיר תמים בן חמד אל-ת'אני בווינגטון, בינואר 2022, תרם לחיזוק הקשרים ולהרחבת שיתוף הפעולה. [3]

הידוק הקשרים התרחש גם מול מדינות אירופה. איטליה, גרמניה ובריטניה נמנות כיום בין שותפות הסחר החשובות ביותר של קטר, [4] וזו עושה שימוש בעוצמתה הכלכלית ובנכסיותה

בשוק האנרגיה העולמי לנוכח משבר האנרגיה שנגרם כתוצאה מהמלחמה באוקראינה. מדינות אירופיות שונות חתמו על הסכמי רכש גז מול קטר, שעתידה לספק להן חלופה לגז הרוסי. [5] כך למשל, ב-2022 נעשתה החברה הצרפתית טוטאל שותפה בכירה בפרויקט הקטרי להקמת קווי ייצור חדשים של גז טבעי נוזלי. זמן קצר אחריה חתמה Eni האיטלקית על הסכם לרכישת גז טבעי מקטר לטווח ארוך. [6]

בעוד מדינות המערב מעוניינות לקטוף את פירות שיתוף הפעולה הכלכלי עם קטר, סוגיית תמיכתה של האמירות בטרור והפרות זכויות אדם המתרחשות בשטחה היו ועדיין מהוות מוקד לביקורת של המערב, ויש להן השפעה על טיב היחסים. [7] בעת הנוכחית, בעקבות הטבח הנורא שביצע חמאס ביישובי הדרום, חלק ממדינות אירופה מביעות הסתייגות מייבוא גז מקטר בשל תמיכתה בארגון.

יחסי קטר וארגון החמאס:

קטר היא אחת מנותני החסות העיקריים של ארגון הטרור חמאס. על פי הערכות, בעשור האחרון העבירה קטר למעלה ממיליארד וחצי דולר לרצועה. [1] בעוד שחלק מהכסף מנוצל לטובת סיוע לאוכלוסייה העזתית, נראה כי חלק הארי (כ-80%) מועבר כתשלום משכורות לפעילי חמאס. [2] האמירות מארחת בתחומה מטה של החמאס, את ראש הלשכה המדינית שלו, איסמעיל הנייה, ובכירים נוספים. ב-18 באוקטובר 2023, ארה"ב הטילה סנקציות כלכליות על פעיל בכיר בחמאס הפועל מקטר, שהיה מעורב בהעברת עשרות מיליוני דולרים לזרוע הצבאית של ארגון הטרור.

בנוסף, קטר תורמת להסתה של החמאס ולעידוד הטרור באמצעות רשת התקשורת שבבעלותה, אל-גז'ירה. תגובתה של קטר לטבח שביצע חמאס ב-7 באוקטובר מהווה אינדיקציה נוספת לקשרים ההדוקים בינה לבין חמאס. משרד החוץ הקטרי וכלי תקשורת רבים הביעו תמיכה מוחלטת במתקפת הטרור על ישראל, ואף הטילו את האחריות עליה. [3]

משמעויות לישראל:

עד לעימות הנוכחי, יצוב כלכלי של רצועת עזה היה אינטרס משותף של ישראל וקטר. לשם השגת מטרה זו, קיימו המדינות קשרים ואף נפגשו נציגים מטעמן, אף על פי ששתי המדינות אינן מקיימות קשרים דיפלומטיים רשמיים. [4] חרף הבעייתיות הכרוכה בשיתוף פעולה עם קטר לאור תמיכתה בחמאס, ישראל אפשרה את העברת הכסף לרצועה בתקווה שבזכות הסיוע שיוגש לעזה היא תוכל להביא לרגיעה בשטח ולדחות את סבב הלחימה הבא עם חמאס למועד רחוק ככל הניתן.

ברם, מתקפת חמאס הנוכחית והטבח הנורא שביצע ביישובי הדרום טרפו את הקלפים. כעת, המטרה המרכזית של ישראל אינה לייצר הרתעה למשכי זמן מוגבלים, אלא למוטט את שלטון חמאס ולהשמיד את יכולותיו. בתוך כך, ישראל טרודה גם במאמצים להשיב את בני הערובה שנגררו לתוך עזה ואשר מספרם מוערך ב-200 נשים, גברים וטף, ביניהם אזרחי מדינות זרות או בעלי אזרחות כפולה. על פי דיווחים, קטר כבר נקטה צעדים לקידום הסכם שתיכלל בו החזרה של לפחות מקצת מבני הערובה, בתיאום עם ארה"ב. [5] עם זאת, לאור ההסלמה בלחימה, הוצהר שבשלב זה לא מתקיים משא ומתן בין ישראל לחמאס בנושא.

המלצות:

הקשרים שנרקמו בין קטר למדינות המערב בשנים האחרונות, לצד תמיכתה בחמאס, מציבים אותה בעמדה שבה ניתן ללחוץ עליה לנקוט צעדים להשבת בני הערובה הישראלים והזרים המוחזקים בידי הארגון (ובהמשך גם להיות מעורבת בפתרון לעקורים העזתיים).

על מדינת ישראל לנצל את קשריה הקרובים עם בעלת בריתה הקרובה ארה"ב וכן עם מדינות אירופה, ובפרט עם המדינות שאזרחיהן נתונים בשבי חמאס, להניע את קטר ללחוץ על חמאס לאפשר ביקורים של הצלב האדום כצעד ראשון, ובהמשך לפעול לשחרור כל בני הערובה.

מוטב יהיה אם מדינות אירופה וארה"ב תשתמשנה בתנופה בהידוק היחסים הכלכליים והביטחוניים עם קטר כקלף מיקוח מולה. בדומה להבנות שהגיעה ארה"ב עם קטר שלא לאפשר לאיראן גישה ל-6 מיליארד הדולר שהופשרו עד להודעה חדשה בשל מעורבותה של איראן במתקפת הטרור על ישראל, עליהן להבהיר כי מגמת הידוק היחסים עם האמירות, רווחית ככל שתהיה עבורן, אינה יכולה לבוא בסתירה לזכותה של ישראל להתקיים ולהגן על עצמה. אסור להמשיך במצב של 'עסקים כרגיל' מול קטר.

נכון תעשנה ממשלות גרמניה, בריטניה, איטליה וצרפת אם תנקטנה צעדים כלכליים נגד קטר בשל תמיכתה בחמאס ובאסלאמיזם הרדיקלי, ועד להשגת התקדמות ממשית בסוגיית בני הערובה. כמו כן, יש לפעול מול גורמים בסקטור הפרטי, במגזר השלישי וכן בשותפות עם מובילי דעת קהל ומשפיענים המקיימים קשרים עם האמירות, על מנת שאלו יחרימו כנסים ואירועים בינלאומיים באירוח או במימון קטר, ויכריזו על ביטול השתתפותם כאקט מחאתי עד לשחרור בני הערובה.

מהלכים מסוג זה עשויים להניע את קטר לנצל את קשריה עם ארגון חמאס ולנסות להשפיע על ההנהגה לשנות את מדיניותה הנוכחית כלפי בני הערובה. כצעד ראשון, על חמאס לאפשר לצלב האדום גישה מיידית לבני הערובה בהתאם להוראות הדין הבינלאומי [1] והענקת טיפול רפואי על ידו. בהמשך, יש להתמיד בלחץ המופעל על הנהגת הארגון עד לשחרור מלא של כל בני הערובה.

יש לבחון צעדים דומים מול מדינות אחרות בעלות מנופי השפעה על חמאס, כמו טורקיה, אלג'ירייה, מלזיה וכווית.

<https://www.politico.eu/article> [1]

<https://www.nbcnews.com/politics>[2]

https://www.calcalist.co.il/world_news/article/BkCN11MgFd [3]

<https://www.jpost.com/opinion/how-hamas-is-spending-qatari-money-618293> [4]

<https://www.memri.org.il/cgi-webaxy/item?5918> [5]

<https://www.inss.org.il/he/wp-content/uploads/sites/2/2018/03/1034.pdf> [6]

<https://www.davar1.co.il/454534> [7]

המצב הנוכחי בסוריה והאינטרס הישראלי

19.10.2023 | ד"ר יונתן ספייר | written by

הבידוד הבינלאומי של סוריה הוא המצב האופטימלי להמשך המערכה נגד ההתעצמות האיראנית שם.

סוריה: האינטרס הישראלי

19.10.2023 | ד"ר יונתן ספייר | written by

הבידוד הבינלאומי של סוריה והיותה מחולקת בפועל הם המסגרת האופטימלית להמשך המערכה שישראל מנהלת בסוריה נגד ההתבססות האיראנית בגבול הצפוני של ישראל

הארכיטקטורה האזורית החדשה והמאתגרת

written by תא"ל במיל" יוסי קופרווסר | 19.10.2023

מאז כניסת ממשל ביידן לתפקידו, וביתר שאת בשנה האחרונה, עובר המבנה שאפיין את המזרח התיכון עד אז תמורה מרחיקת לכת. המהלך טרם הושלם וככל הנראה הוא עדיין הפיך, אבל יש לו כבר משמעויות מרחיקות לכת עבור ישראל.

הביטויים העיקריים של הסדר האזורי החדש הם:

1. הפשרת המתח בין המחנות המתחרים, בדגש על המחנה הפרגמטי והציר השיעי הרדיקלי, ששיאה היה בהסכמת איראן וסעודיה על חידוש היחסים הדיפלומטיים ביניהן. עם זאת, המבנה המחנאי לא נעלם והמחנות והצירים ממשיכים להתקיים, הפערים האידאולוגיים נותרו בעינם, כך ששינוי במצב יכול להוביל להיפוך המגמה.
2. התחזקות מעמדה של איראן באזור ומעבר לו, כשבמקביל המשטר האיראני ממשיך להתמודד עם אתגרים משמעותיים מבית אם כי עוצמת המחאה פחתה.
3. תעוזה גוברת של איראן וגרורותיה, בראשן חיזבאללה, הבוחנות את מרחב חופש הפעולה שלהן הן בהקשר הגרעיני והן מול ארה"ב וישראל.
4. שחיקה בהסתמכות של המדינות הפרגמטיות על ארה"ב בהיבט הביטחוני.
5. הגברת המעורבות של סין במתרחש באזור, על חשבון ארה"ב.
6. דחיקה של "הסכמי אברהם" ממעמדם כמעצב מרכזי של המערכת האזורית למעמד משני. ממשל ביידן, שבתחילה תמך בהסכמים אך לא היה נלהב להתגייס לקידום, מגלה לאחרונה גישה חיובית יותר כלפי האפשרות של חיזוקם והרחבתם, כך שגם סעודיה תצטרף אליהם, אבל התנאים הנדרשים מכל הצדדים כדי לממש את המהלך מפחיתים את הסיכוי שכך יקרה.

המניע העיקרי של המדינות הפרגמטיות לשינוי מדיניותן הוא שאיפתן להפחית את הסיכונים לביטחונן ולשגשוגן. לאורך עשרות שנים נשענו מדינות אלה באופן כמעט בלעדי על המערב לצורך זה. אך בשנים האחרונות גברו השפקות אצל הסעודים באשר להיגיון של המשך מדיניות זו. ממשל ביידן היה הקש ששבר את גב הגמל. סיבות אחדות לכך:

1. החשש שנוכח ההתקדמות של איראן בתוכנית הגרעין וההססנות והחולשה האמריקנית בכלל, ומול איראן בפרט, תחליט איראן בקרוב לפרוץ לגרעין, ואז מוטב יהיה לסעודיה ולשותפותיה לעמוד בקשרים טובים עם טהראן ולהימנע מעימותים עימה. גם אם בעקבות ניסיון הפריצה לגרעין יהיה ניסיון לפגוע בתשתיות הגרעין האיראניות מצד

ישראל או מצד ארה"ב, או מאמץ משותף שלהן, מדינות המפרץ הערביות מעדיפות לוודא שהן לא תואשמנה על ידי איראן בשת"פ עם התוקפים ולא תהיינה יעד לפעולות התגובה האיראניות, כפי שאיימה איראן בעבר, ואם יושגו הבנות אמריקניות עם איראן שתקבענה את המצב הנוכחי בתכנית הגרעין ותותרנה את איראן כמדינת סף גרעינית בפועל, תמורת הסרה של חלק ניכר מהסנקציות על טהראן, תגברנה היכולות האיראניות ותומחש שוב החולשה האסטרטגית של ארה"ב במזה"ת.

2. מעבר לכך, הסעודים מקווים שעצם ההתקרבות לאיראן בשלב הנוכחי יוצר שיקול מרסן נוסף בפני איראן בבואה להחליט אם לפרוץ לגרעין. זהו שיקול בעל משקל מוגבל, אולם בסבך השיקולים האיראניים הוא עשוי להיות בעל משקל.
3. בראייה קצרת טווח יותר, ההתקרבות לאיראן נועדה למנוע סיכונים מידיים מהחות'ים בתימן ומאיראן עצמה.
4. ומעל כל אלה, ההתקרבות לאיראן ולסין היא מעין מנוף לחץ שנועד לאותת לווינגטון שעליה לשנות את מדיניותה כלפי סעודיה והמחנה הפרגמטי לפני שיהיה מאוחר מדי.
5. גם למדיניות ישראל יש חלק במניעים להיווצרות הסדר האזורי החדש. ההסכנות שגילתה ישראל מול חיזבאללה סביב חתימת הסכם הגז, בשל רתיעתה מעימות עם הארגון, וההימנעות מתגובה נחרצת בכמה אירועים מאוחר יותר, פגעו בדימוי העוצמה וההרתעה של ישראל. המשבר הפנימי בישראל, השתתפות גורמי ימין מובהקים בממשלה וחוסר ההסכמה בינה לבין ארה"ב והמערב בסוגיות אחדות תורמים גם הם לשחיקה בדימוי העוצמה של ישראל. ישראל אומנם עדיין נתפסת כחזקה ופעולותיה נגד איראן בסוריה ונגד שלוחיה בעזה (מבצע "מגן וחץ" נגד הגא"פ) ממתנים שחיקה זו, ובכל זאת במציאות זו הפרגמטיות פחות נלהבות ומוכנות להישען על ישראל, ומעדיפות במקום זאת למתן את המתחים עם איראן.

לסדר האזורי המתהווה, כמו גם להמשך המערכה על הסדר העולמי, יש השלכות משמעותיות על מצבה המדיני והביטחוני של ישראל. ראשית, הוא עלול ליצור באיראן תחושת ביטחון ואומניפוטנציה שתגרום לה לנטות יותר לכיוון של קבלת החלטה על פריצה לייצור נשק גרעיני, על כל הנגזר מכך. זאת בייחוד אם שליטי איראן יעריכו כי יש אפשרות סבירה שממשל ביידן יתחלף בממשל נחוש יותר שיהיה מוכן לפעול בנחישות למנוע מאיראן להמשיך ולקדם את תוכנית הגרעין שלה.. בינתיים, איראן עושה את כל ההכנות הנדרשות לפריצה. המשמעות מבחינת ישראל ברורה. היא עלולה להידרש לפעולה שתהיה כרוכה בפגיעה חמורה בעורף ובמתח מול ארה"ב ומדינות המערב, או לחלופין להשלים עם מציאות מסוכנת יותר של איראן גרעינית.

יתר על כן, נוכח ההבנה האמריקנית שהסיכוי להחלטה איראנית כזו הולך ועולה, ובהתחשב ברתיעה האמריקנית מעימות עם איראן, גובר העניין האמריקני בהגעה להבנות עם איראן כמעט בכל מחיר. המשמעות היא שאם תושגנה הבנות כאלה, הסדר החדש יילך ויתקבע, חילוקי הדעות בין ישראל לארה"ב בהקשר הגרעיני האיראני ייחשפו ביתר שאת, וזאת בתקופה של מחלוקת ומתח בין ההנהגות, ויקרינו לרעה על מעמדה ועוצמתה של ישראל.

שנית, הסדר החדש מקשה על קידום "הסכמי אברהם" והרחבתם. המחיר שסעודיה דורשת כעת מישראל ומארה"ב, וכנגזרת מכך הדרישות האמריקניות מישראל, הולכות ונהיות מרחיקות לכת יותר (מעבר להסכם הגנה אמריקני-סעודי ותוכנית גרעין נרחבת, דורשים שני הצדדים מהלכים ישראליים בהקשר הפלסטיני). אין אומנם סכנה להסכמים שכבר נחתמו, אבל ההתלהבות והתנופה שאפיינו את היחסים מייד לאחר החתימה עומעמו במקצת, הן בשל הסדר החדש והן עקב הדאגה מהרכב הממשלה בישראל. גם במצב החדש יש עדיין היגיון מבחינת סעודיה בקידום נורמליזציה עם ישראל ובשיפור היחסים עם ארה"ב, כאמצעי לחיזוק מנגנוני ההגנה שיבטיחו את יציבות ושגשוג הממלכה, אך זאת לא על חשבון מערכת היחסים החדשה עם איראן וסין.

ושלישית, דימוי העוצמה של ישראל נשחק עקב היחלשות בעלת בריתה וההססנות שהיא עצמה הקרינה מול חיזבאללה, ולאור זאת גובר החשש ששלוחיה של איראן ינסו להמשיך ולאתגר את ישראל, כפי שעשה חיזבאללה לאחרונה.

ההכרה בהשלכות הבעייתיות של המציאות החדשה מחייבת את ישראל לפעול בדחיפות ובמרץ לניטרולן. המשימה העיקרית היא לשכנע את ארצות הברית שהאינטרס האמריקני, הן הישיר והן בהקשר של ההתמודדות הבינ"ל מול סין ורוסיה, הוא לאמץ מדיניות נחרצת ונחושה יותר במזה"ת, ובפרט מול איראן וגרורותיה, כולל הדגשת מוכנותה למימוש האופציה הצבאית מול איראן אם יהיה צורך בכך. בשלב זה נראה כי זו משימה קשה, אם כי לא בלתי אפשרית, שכן ממשל ביידן מתמקד דווקא בניסיון לקדם הסדרי ביניים עם טהראן שיעכבו את ההתקדמות האיראנית בתחום הגרעין, זאת בתמורה להקלות משמעותיות שתאפשרנה לאיראן להתמודד עם האתגרים מבית ולבסס את מעמדה האזורי, תוך שהיא ממשיכה להיות קרובה ביותר להפקת חומר בקיע ולפריצה לנשק גרעיני.

מדיניות זו צריכה לכלול גם הליכה לקראת סעודיה ומדינות המפרץ, בתמורה להגבלות מצידן על מאפייני ההתקרבות לאיראן וגורמי החסות שלה (ולסין), וזאת לא על בסיס דרישות למחוות בלתי אפשריות מצד ישראל בהקשר הפלסטיני.

בנוסף, על ישראל להמחיש בפני מדינות ערב הפרגמטיות, ובכלל זה סעודיה, את היתרונות שבשיתוף הפעולה עימה הן בתחום הכלכלי והטכנולוגי והן במישור המדיני והביטחוני, כפי שעשתה בתקופה שלאחר חתימת ההסכמים. בהקשר זה עליה גם לגלות התחשבות מסוימת ברגישויות של מדינות אלה בהקשר הפלסטיני.

לבסוף, על ישראל להמשיך ולחזק את דימוי ההרתעה שלה מול גרורותיה של איראן ומול האפשרות שאיראן תחליט לפרוץ לעבר נשק גרעיני. התיאום המדיני והצבאי ההדוק עם הממשל האמריקני, התרגילים המשותפים עם צבא ארה"ב וגורמים נוספים, כולל במתווה של פעולה נגד איראן, המשך התקיפות בסוריה והמשך הפעולה נגד הטרור הפלסטיני משרתים מטרה זו לאורך זמן, גם אם לא יביאו לבלימה מיידית של המגמות הבעייתיות.

מצעד הדגלים והמסר הישראלי לעולם הערבי

19.10.2023 | written by אופיר גנדלמן

בשנים האחרונות עושים הפלסטינים כולם, החל מהרשות הפלסטינית וכלה בחמאס, מאמץ ניכר בעיקר בתקשורת וברשתות החברתיות לנצל את יום איחוד ירושלים ומצעד הדגלים כנפץ שיצית את השטח. הרשות הפלסטינית מצידה משתמשת ביום זה כדי לחלץ, כמעט בכוח, גינויים מצד מדינות ערב לישראל כדי לחבל ביחסיה עימן, ואילו חמאס משתמשת בו כאמצעי נוח וזמין לניסיונה הקבוע להבעיר את הגדה ומזרח ירושלים.

אולם, מדוע כשלו מאמצי השנה, לאחר שלפני שנתיים אותו אירוע בדיוק גרר את מבצע "שומר החומות" שבמסגרתו ירה חמאס שבע רקטות על ירושלים ואלפי רקטות על מרכז הארץ ועל דרומה?

ראשית, בניגוד לפרשנויות השונות ולדברי הרהב הפלסטיניים על רקע המצב הפנימי בישראל, ההרתעה הישראלית עודנה חזקה. חמאס ראתה היטב מה קרה לג'יהאד האסלאמי, שאיבד תוך דקות שלושה מבכירי מפקדיו ברצועת עזה במכת פתיחה מבריקה של צה"ל ושב"כ, והבינה היטב כי כשם שהג'יהאד האסלאמי היה חדור מודיעינית מבלי שידע, סביר שכך קרה גם לה. כמו כן, היות שחיסולים ממוקדים הם הנשק היעיל ביותר נגד בכירי חמאס, שחוששים מהם בצורה מיתית ממש, לא הייתה להם כוונה, לפחות כרגע, לנסות את מזלם בסבב לחימה מולנו. הם למדו היטב את הלקח מניסיונו של הג'יהאד האסלאמי. בנוסף, כל סבב לחימה מול רצועת עזה מביא אחריו תקופת שקט כזו או אחרת, וכך קרה גם הפעם.

באשר לערביי ישראל, בניגוד לתקופה שלפני "שומר החומות", המתח הדתי שגאה בהם אז על רקע סיסמת התנועה האסלאמית "אלאקצא בסכנה" שכך מאוד, והמראות האלימים בערים המעורבות שזעזעו אותנו אז זעזעו גם רבים בחברה הערבית.

ומה לגבי הרשות הפלסטינית? היא כשלה בניסיונה להתסיס את השטח, אך הצליחה שוב להביא לכך שירדן, מצרים, בחריין והאמירויות גינו את ישראל על ביקור שרים ומבקרים יהודים בהר הבית, וזאת אף על פי שהסטטוס קוו שם לא השתנה כלל.

הגינויים הירדניים והמצריים הם עניין שבשגרה ונובעים בעיקר מסיבות פנימיות, אך הגינוי מצד בחריין והאמירויות דורש התייחסות מדינית דחופה. ישראל מעבירה לעולם הערבי זה שנים

ארוכות מסרים שלפיהם אין ולא יהיה שום שינוי בסטטוס קוו במקומות הקדושים, וכי אין בסיס לטענות הפלסטיניות הכוזבות כאילו יש כוונה ישראלית לחלק את מסגד אלאקצא בין מוסלמים ויהודים, כפי שקרה במערת המכפלה. האמירות והבחריינים מכירים היטב את התעמולה הפלסטינית ואת סרבנות השלום של הרשות הפלסטינית. אם כן, מדוע הם מגנים את ישראל על אירוע שאין לו כלל אחיזה במציאות?

זאת ועוד, זה אינו הגינוי הבחרייני והאמיראטי הראשון לישראל. היו כמה וכמה כאלה בחודשים האחרונים, וזאת אף על פי שהיחסים בין המדינות טובים והיקף הסחר ביניהן הולך וגדל.

בתפקידי כדובר רה"מ לעולם הערבי, תחת שלושה ראשי ממשלה, הדגשתי שוב ושוב, מדי שנה לקראת יום ירושלים, כי ישראל מחויבת באופן מלא לסטטוס קוו במקומות הקדושים, וחשפתי שוב ושוב את השקרים הפלסטיניים בעניין הר הבית ומסגד אלאקצא. על מנת למנוע מצב של מתיחות מתמשכת בינינו לבין האמירויות ובחריין יש לפעול בצורה נמרצת יותר מולן, הן מדינית והן הסברתית, על מנת להבהיר להן כי גינויים בלתי מוצדקים אלה רק מחזקים את סרבנות השלום הפלסטינית ומעניקים לה את ההישג המדיני מספר אחת מבחינתה מאז החתימה על "הסכמי אברהם" תקיעת טריז בין ישראל לבין מדינות המפרץ.

▪ פורסם לראשונה ב"מקור ראשון"

המאבק בטרור צריך לכלול מחיר מהנהגת הרשות

written by תא"ל במיל" יוסי קופרווסר | 19.10.2023

רצף הפיגועים ביהודה ושומרון, שהגיע לשיא בפיגוע בעלי, מבטא את מגבלות מדיניות סיכול הטרור שישראל נוקטת ביו"ש. במוקד האסטרטגיה הנוכחית עומד מאמץ מודיעיני ומבצעי מתמשך ומרשים, המתבטא בגיחות קצרות לערים שבשליטת הרשות הפלסטינית, כדי לפגוע בתשתיות הטרור עוד לפני שהמחבלים יוצאים לבצע את פעולות הטרור, ולתפוס את מבצעי הפיגועים במקרה שעלה בידם לבצע את זממם.

בדרך זו חוסלו מאז ראשית 2022 כ-150 מחבלים, נעצרו מאות, וסוכלו עשרות פיגועים. נוסף על כך, ישראל מיישמת בהתמדה ובזהירות את מדיניות הרס בתי המחבלים, האמורה לייצר הרתעה. למרות זאת, הפיגועים אינם פוסקים, וחלקם גורם לנפגעים בנפש. מאז ראשית השנה נרצחו 29 ישראלים בפיגועים מסוג זה.

כדי לבחון את האפשרות לאמץ מדיניות אחרת יש להבין את המניעים של גורמי הטרור, את מגבלות המודיעין וכיצד אפשר להתגבר עליהן, ולהכיר את אפשרויות הפעולה הנוספות שלא נעשה בהן שימוש עד כה.

מעבר למחויבות הבסיסית למאבק אלים בציונות, כחלק מתפיסת המאבק המושרשת בנוער הפלסטיני דרך מערכות החינוך, התקשורת והתרבות ומסרי ההנהגה על כלל מרכיביה, הנכונות לרצוח יהודים נובעת גם מכך שההנהגה והחברה הפלסטיניות רואות בכך מעשה ראוי להערכה המצדיק תשלום משכורות שמנות למחבלים. ההנהגה הפלסטינית מעוניינת בכך בייחוד בעיתוי הנוכחי, כביטוי לזעם על מדיניות ישראל ועל ההתעלמות הבינלאומית והערבית מהתביעות הפלסטיניות. ניכר גם שהריחוק מהתסכול שחוו הפלסטינים בעקבות כישלונם באינתיפאדה השנייה, הסיר גורם שהרתיע עד לאחרונה פלסטינים צעירים מהשתתפות בפעולות הטרור.

הדגש שישראל שמה על פעילות מבוססת מודיעין הוא ראוי, אבל הוא מתעלם מכך שלעולם לא יהיה בידינו כל המודיעין הנדרש. מכיוון שכך יש צורך בפעילות סיכול והגנה נרחבת שאיננה מבוססת מודיעין, קרי פריסה של נקודות ביקורת ומחסומים ועיבוי הכוחות (למרבה הצער, ההחלטה על עיבוי הכוחות נדחתה עד אחרי הפיגוע בעלי, אף שהייתה צריכה להתקבל לכל המאוחר אחרי הפיגוע בחרמש). שנית, יש צורך ליצור חיכוך עם גורמי הטרור בריכוזיהם, כדי לייצר את המודיעין החסר לסיכולם. זה ההיגיון המבצעי העשוי להצדיק פעולה נרחבת מול מוקדי הטרור, כשמנגד החשש הוא שפעולה כזו עלולה להיות כרוכה בפגיעה בחיילי צה"ל ובביקורת בינלאומית ולא תמנע פיגועים מאזורים שבהם לא תתבצע פעולה נרחבת ומתמשכת. מעבר לכך, מבצעים כאלה עשויים לחזק את ממד ההרתעה מול גורמי הטרור ותומכיהם.

פריסת מחסומים תפגע בחופש התנועה לא רק של המחבלים אלא גם של שאר האוכלוסייה, וזאת בניגוד למדיניות הנוכחית המקפידה על הפרדה מוחלטת בין פעילות נגד מחבלים לפעילות נגד ההנהגה התומכת בהם ומעודדת אותם, ונגד החברה המגבה אותם. אף שההנהגה הפלסטינית איננה מחמיצה הזדמנות לגבות את המחבלים ולתקוף את ישראל בבוטות בפורומים בינלאומיים, תוך שימוש בהשמצות ושקרים חסרי בסיס, ישראל ממשיכה להביע את מחויבותה לשימור הרשות וחזוקה. ישראל אף נמנעת מצעדים נגדה, מחשש מופרך שאלה יפגעו בתפקודה ובשיתוף הפעולה הביטחוני עימה, או אף יביאו לקריסתה.

ברור שבדרך זו אין סיכוי להביא את הרשות לבחון מחדש את מדיניותה המעודדת טרור. כך גם לגבי התמיכה שהמחבלים זוכים לה מהחברה הפלסטינית. כל עוד זו אינה מזהה שיש מחיר לתמיכה זו ² אין לה תמריץ לשדר לבניה מסר מרסן. מחיר כזה יכול לכלול את הרחבת הבנייה בהתיישבות, כפי שהממשלה כבר החליטה, ואיסור על ערביי ישראל להיכנס לשטחי הרשות לצורכי מסחר. במקביל, למרות הזעם המוצדק על ההתייחסות המקוממת של הממשל האמריקני, ובעיקר של השגריר נידס, לאירועים האחרונים, יש להמשיך במאמצים לגייס את ארה"ב (ואת מדינות "הסכמי אברהם") לתמוך במדיניות נוקשה יותר כלפי הטרור הפלסטיני ולהפעיל מאמצים ישירים מול הפלסטינים.

לא כל הצעדים נדרשים במקביל, ומחלקם \square למשל, פעילות מתמשכת בעומק השטח \square מוטב
אולי להימנע בתחילה מסיבות מבצעיות; אולם ברור שהתרופות שנוסו עד כה למכת הטרור
מיו"ש אינן מספיקות, ועל ישראל להפעיל אמצעים נוספים ולא להגביל את חופש הפעולה שלה
מחשש שמא יאונה רע לרשות הפלסטינית.

▪ המאמר פורסם לראשונה ב"מקור ראשון" בתאריך 23.06.2023